

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
1. Датум и орган који је именовао комисију: Наставно-научно веће Филолошког факултета Универзитета у Београду, на седници одржаној 27. априла 2016. године. 2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен: 1. Проф. др Весна Половина, редовни професор. Ужа научна област: <i>Општа лингвистика</i>; година избора: 2001; запослена на Филолошком факултету Универзитета у Београду. 2. Проф. др Зорка Кашић, редовни професор. Ужа научна област: <i>Фонетика и лингвистика</i>; година избора: 2002; запослена на Факултету за специјалну едукацију и рехабилитацију Универзитета у Београду. 3. Проф. др Јасмина Московљевић Поповић, ванредни професор. Ужа научна област: <i>Општа лингвистика</i>, година избора: 2013; запослена на Филолошком факултету Универзитета у Београду (ментор).
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
1. Име, име једног родитеља, презиме: Биљана (Драгиша) Бранић Латиновић 2. Датум рођења, општина, република: 13.8.1971. Пожаревац, Пожаревац, Србија 3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе: 1998, Филолошки факултет Универзитета у Београду, „Антропонимија села Баре“ 4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: Лингвистика - Србистика - ономастика
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
<i>„Општи и академски вокабулар на средњошколском узрасту“</i>
IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
Докторска дисертација мр Биљане Бранић Латиновић написана је на 233 стране и садржи следеће делове: 1. Увод – стр. 1-4; 2. Теоријски оквири истраживања – стр. 5-49; 3. Улога фреквенције у истраживању вокабулара – стр. 50-57; 4. Тестови вокабулара и њихове карактеристике – стр. 58-93; 5. Емпиријски део – стр. 94-101; 6. Статистичка обрада података (квантитативна анализа) – стр. 102-137; 7. Анализа усвојености лексичких јединица (квалитативна анализа) – стр. 138-176; 8. Закључак – стр. 177-181; 9. Библиографија – стр. 182-196; 10. Прилози – стр. 197-233. Рад садржи 60 табела и графика, као и садржај, кључне

речи и сажетак рада на српском и енглеском језику.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

У Уводном делу дисертације представљени су предмет истраживања, циљеви и хипотезе. Као главне циљеве своје тезе ауторка је означила: 1. утврђивање ширине/обима општег и академског рецептивног (пасивног) вокабулара гимназијалаца; 2. праћење развоја вокабулара на средњошколском узрасту; 3. утврђивање да ли постоје и какве су разлике у обиму/ширини рецептивног вокабулара на средњошколском узрасту; 4. испитивање међуодноса вокабулара и узраста, пола, типа школе, смера, школског успеха и оцене из Српског језика; анализа опште и академске лексике према степену усвојености.

У другом поглављу дисертације дефинисани су термини коришћени у раду и указано је на постојање неколико димензија вокабулара појединца – рецептивне и продуктивне, ширине и дубине, општег и академског вокабулара. Изнет је опширан преглед досадашњих истраживања у овој области, описани су резултати квантитативних истраживања обима тј. ширине рецептивног вокабулара, а посебно су издвојена истраживања овог феномена код нас.

У трећем поглављу указано је на улогу фреквенције у истраживањима вокабулара, на везу између фреквенције и усвајања значења речи и на значај информација које пружа електронски корпус у истраживањима везаним за вокабулар.

У четвртном поглављу описани су тестови коришћени ради прикупљања података за истраживање и указано на њихове предности и мане. Детаљно је представљена методологија примењена у састављању тестова коришћених у истраживању и изнети су проблеми настали током селекције грађе из писаног речника.

У петом поглављу представљен је емпиријски део истраживања: детаљно је описан узорак испитаника, начин на који је извршено тестирање и начин обраде података добијених тестирањем. Прикупљени подаци обрађени су програму SPSS, а резултати статистичке анализе представљени су у шестом поглављу.

Међуоднос фактора тип школе, смер, школски успех, оцена из Српског језика и књижевности, пол и узраст и развоја вокабулара средњошколаца истражен је мултиваријантном анализом варијансе, анализом варијансе и уобичајеним поступцима дескриптивне статистике, а корелација општег и академског вокабулара корелационом анализом. Ово поглавље завршава се дискусијом и тумачењем добијених резултата. У седмом поглављу анализиран је степен усвојености лексема коришћених на оба теста од првог до четвртог разреда и разматрана природа везе између степена њихове усвојености и фреквенције у електронском корпусу.

У закључку се преиспитују добијени резултати, указује се на могућности њихове примене и дају смернице за будућа истраживања у овој области.

VI Списак научних и стручних радова који су објављени или прихваћени за објављивање на основу резултата истраживања у оквиру рада на докторској дисертацији:

1. Бранић Латиновић, Б. (2013). Колико речи знају средњошколци? Преглед истраживања обима рецептивног вокабулара средњошколаца у матерњем језику. *Школски час*, 1, 88–97.
2. Бранић Латиновић, Б. (2013). Могућности испитивања фреквенције речи у писаном изражавању. *Браничево*, LIX, 3, 159–167.
3. Бранић Латиновић, Б. (2013). Тестови за мерење обима вокабулара ученика. *Евкопу: зборник радова* 8,1, 222–229.
4. Бранић Латиновић, Б. (2014). Вербалне асоцијације ученика Филолошке гимназије на стимулус „слобода“. *Зборник радова са научног скупа „Наука и слобода“* 9/1, 33–40.
5. Бранић Латиновић, Б. (2014). Обим рецептивног вокабулара у матерњем и

страном
језику. *Анали Филолошког факултета*, XXVI (1), 235–246.

6. Бранић Латиновић, Б. (2015). Општи и академски вокабулар средњошколаца. *Наука и наставна пракса: зборник радова*. Бијељина: Педагошки факултет (рад у припреми за штампу).

7. Бранић Латиновић, Б. (2015). Обим вокабулара ученика Пожаревачке гимназије. *Браничево*, LX, 3–4, 203–221.

VII ЗАКЉУЧЦИ, ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

На основу добијених резултата, мр Бранић Латиновић извела је следеће закључке:

- Да је просечан скор на Тесту општег вокабулара 112,59. На основу овог резултата обим/ширина рецептивног вокабулара средњошколаца процењује се на око 11.259 основних речи/породица речи општег вокабулара. Овај резултат кореспондира са резултатима у литератури (Zechmeister, Chronis, Cull, D'Anna & Healy, 1995).
- Да академски вокабулар средњошколаца чини 3.615 простих речи. Овај резултат треба тумачити у складу са познатом чињеницом да је академски вокабулар мањег обима од општег.
- Да постоји јака позитивна корелација између општег и академског вокабулара.
- Да анализа међуодноса вокабулара и типа школе показује да изабрана школа има ефекта у развоју вокабулара на средњошколском узрасту, али само када је реч о Филолошкој гимназији, чији се ученици значајно издвајају од својих вршњака у броју академских и општих лексема у свом вокабулару. С друге стране, разлика у познавању опште и академске лексике ученика из две друге гимназије није било, што значи да ученици завршавају средњу школу са приближно подједнаким лексичким знањем, без обзира на тип школе који су похађали (осим ако је реч о специјализованој школи).
- Да се ученици са три смера који су били учесници у спроведеном истраживању не разликују у познавању опште лексике, док се у обиму академског вокабулара издвајају само ученици са филолошког смера, а да међу ученицима са природно-математичког и друштвено-језичког смера нема статистички значајних разлика у познавању академске лексике.
- Да одлични ученици боље познају општу лексику, док код академске лексике статистички значајних разлика нема. Дакле, који год успех да ученици постигну у школи, обим њиховог академског вокабулара биће подједнак, бар кад је реч о узорку гимназијалаца.
- Да постоји статистички значајан однос између оцене из Српског језика и књижевности и обима вокабулара, али само када је у питању оцена „одличан (5)“.
- Да не постоје статистички значајне разлике у обиму општег вокабулара између девојака и младића – девојке имају шири општи вокабулар, док разлика у познавању академске лексике нема.
- Статистичка анализа је такође показала да постоји значајан утицај узраста на усвојеност општег и академског вокабулара. Разлике у познавању опште лексике не постоје на почетку школовања (статистички значајних разлика нема у резултатима ученика првог и другог разреда), а доба у коме се општи вокабулар нагло развија јесте период између другог и трећег разреда. Развој академског вокабулара је равномернији, и прате га уједначеније (статистички значајне) разлике на свим узрастима. Ученици другог и трећег разреда боље познају академску лексику од опште, а те се разлике смањују у четвртном разреду.

- Анализа усвојености појединих лексичких јединица (квалитативна анализа) показала је да се за највећи део опште лексике може рећи да има правилан развојни ток од првог до четвртог разреда средње школе који се може пратити. Лексеме које су познате у све четири узрасне групе чине најстабилнију лексику општег вокабулара средњошколаца.
- Непознате лексеме биле су оне које иначе имају ниску фреквенцију у *Корпусу савременог српског језика*. Међутим, постоји и група општих лексема ниске фреквенције у *Корпусу* чије су значење средњошколци добро знали.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Мр Биљана Бранић Латиновић је у својој тези задовољила све захтеве који се постављају при изради докторске дисертације – подробно је изучила предмет свог истраживања и литературу која се на њега односи, успешно је спровела истраживање, успешно је организовала структурирање прикупљених података, као и њихову анализу. Добијене податке обрадила је на одговарајући начин и уз примену прикладних статистичких метода, а потом је успешно протумачила добијене резултате и извела одговарајуће закључке. Наравно, у фази приређивања рукописа за штампу има простора и за неке накнадне корекције, како штампарских, тако и материјалних и стилских грешака, као и за продубљивање анализе резултата и њиховог тумачења.

IX ПРЕДЛОГ:

На основу увида у сваки део ове дисертације, као и у дисертацију у целини, Комисија предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да са позитивном оценом прихвати докторску дисертацију мр Биљане Бранић Латиновић *„Општи и академски вокабулар на средњошколском узрасту“* и кандидаткињу позове на усмену одбрану рада.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. Проф. др Весна Половина
2. Проф. др Зорка Кашић
3. Проф. др Јасмина Московљевић Поповић